

Ontwikkelingen
vanaf 2009 tot
en met 2012

Deelnemers in de bouwopleidingen

aantallen in het vmbo, mbo, hbo en wo

Fundeon

Beter leren, beter bouwen

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Samenvatting Deelnemers in de bouwopleidingen 2009 - 2012	3
1. Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo)	6
1.1 Leerlingaantallen	6
1.2 Diversiteit in het vmbo.....	8
1.3 Vakcolleges en experimenteerregelingen.....	8
2. Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)	10
2.1 Actuele mbo deelnemers	10
2.2 Instroom in het mbo	13
2.2.1 Niveau 1	13
2.2.2 Niveau 2.....	14
2.2.3 Niveau 3.....	22
2.2.4 Niveau 4.....	25
2.3. Diversiteit in het mbo.....	27
3. Hoger beroepsonderwijs (hbo)	28
3.1 Instroom in het hbo	28
3.2 Diversiteit in het hbo.....	30
4. Wetenschappelijk onderwijs (wo)	31
4.1 Instroom in het wo.....	31
4.2 Diversiteit in het wo	31
Bronnenlijst	32

Inleiding

Eén keer per jaar brengt Fundeon de notitie "Deelnemers in de bouwopleidingen" uit. De missie van Fundeon is: 'beter onderwijs, meer en beter personeel en daardoor betere bedrijven'. Het doel van deze notitie is de ontwikkelingen rondom het volume van het bekostigd bouwonderwijs weer te geven en waar mogelijk te verklaren. Uit deze notitie zal wederom blijken dat de uitdaging voor de sector en dus ook voor Fundeon sterk zit in het 'meer en beter personeel'.

Voor deze notitie gebruiken we verschillende bronnen zoals het CBS, EIB, COEN, UWV en het ING Economisch Bureau. Voor de cijfermatige onderbouwing beschikt Fundeon zelf over deelnemersaantallen van de bbl deelnemers van de Fundeon kwalificaties. Dit aangezien Fundeon de administratieve afwikkeling rondom de subsidieverstrekking uitvoert in opdracht van de sector. Voor data over het vmbo en de bol leerweg in het mbo, gebruiken we DUO als bron. De bron voor informatie over het hoger onderwijs (hbo en wo) is de hbo-raad en DUO. Uit de verschillende bronnen selecteren en analyseren we de relevante sectoren, afdelingen en opleidingen voor de bouw en infra. In beschrijvende vorm, ondersteund door tabellen en grafieken, zetten we de gegevens bij elkaar zodat de gehele beroepskolom voor de bouw en infra geschetst wordt.

Na deze inleiding vindt u de samenvatting. De notitie is opgebouwd zoals de beroepskolom voor het beroepsonderwijs: in het eerste hoofdstuk wordt het vmbo geanalyseerd, in hoofdstuk 2 volgt het mbo en hoofdstuk 3 en 4 beschrijven de ontwikkelingen in het hbo en wo.

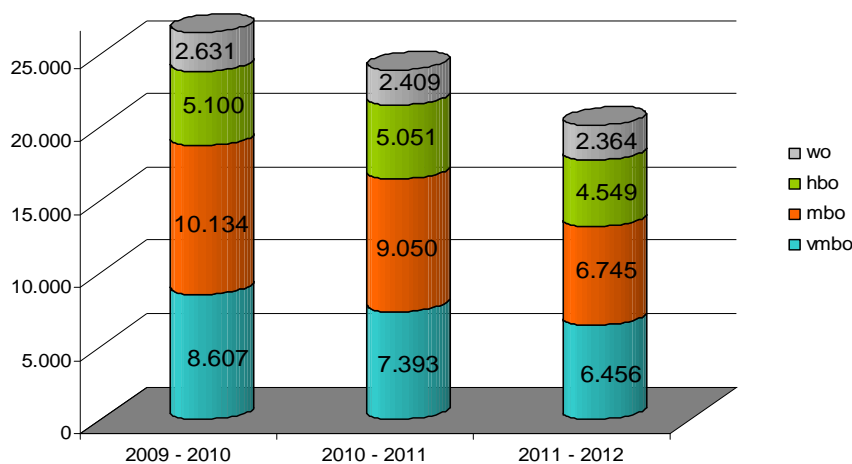
De notitie is gemaakt op het verzoek van het Fundeon bestuur. Maar door de grote vraag naar onderwijsinformatie in de bouw van zowel interne als externe relaties, wordt de notitie dit jaar in grotere oplage verspreid.

Samenvatting Deelnemers in de bouwopleidingen 2009 - 2012

De bouw is een conjunctuurgevoelige sector en voelt de crisis nog in volle hevigheid. Dit heeft negatieve gevolgen voor het imago van de bouw. De deelnemersaantallen tonen dat de bouw nog steeds daalt in populariteit: de aantallen zakken op alle niveaus met het mbo aan kop. De bouw wordt als een instabiele sector gezien waar momenteel weinig werk is.

In totaal daalt de instroom van het aantal deelnemers in de bouwopleidingen met zestien procent in schooljaar 2011 – 2012 ten opzichte van het schooljaar daarvoor.

Grafiek Instroom deelnemers in de bouw beroepskolom

Bron: vmbo en mbo bol: DUO, mbo bbl: Fundeon, hbo en wo: hbo-raad

Mbo

De daling is het sterkste in het mbo: hier is de instroom met een kwart gedaald naar 6.745 nieuwe deelnemers in 2011 – 2012. Dit terwijl er in schooljaar 2009 – 2010 nog ruim 10.000 deelnemers instroomden.

Sinds het begin van de krimp van de bouwproductie in 2009 is circa 15 procent van de totale bouwproductie afgegaan. Als gevolg van deze economische crisis concentreert de daling zich voornamelijk in de bbl: de instroom op niveau 2 is met 27 procent en op niveau 3 met 39 procent gedaald. Dit laatste onder meer omdat niveau 3 deelnemers in deze economisch zware tijd als (te) duur worden beschouwd door de leerbedrijven. De instroom in de bol daalt ook waardoor er een trendbreuk ontstaat in de voorheen 'communicerende vaten' bol en bbl. Vanaf schooljaar 2011 - 2012 dalen ze beide. De bol compenseert dus niet het dalende deelnemersaantal in de bbl.

Het is de infra die met kop en schouders erbovenuit steekt: op niveau 2 is de instroom gedaald met 53 procent en op niveau 3 met 50 procent.

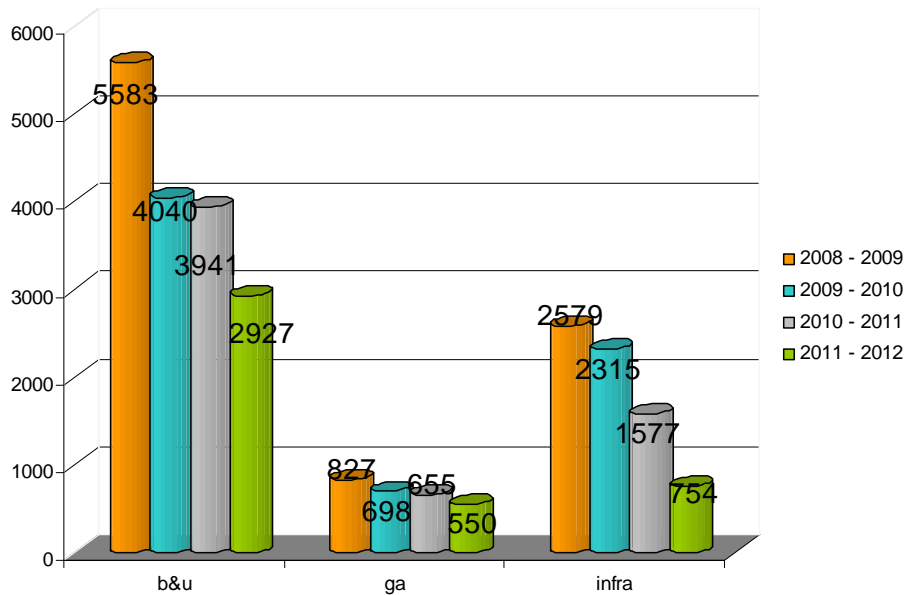
Voor de enorme daling van de infra deelnemers zijn drie mogelijke verklaringen te geven:

1. door de dalende activiteiten in de bouw en het wegvallen van stimuleringsprojecten van vooral lagere overheden raken de infra portefeuilles steeds leger;
2. door de nieuwe subsidieregeling krijgen infra bedrijven sinds 1 januari 2011 minder subsidie voor het opleiden van (de veelal wat oudere) deelnemers, ook het 'stapelen van opleidingen' is niet meer mogelijk;

3. in de nieuwe registratieregeling dienen leerbedrijven hun deelnemers zelf pro-actief bij Fundeon aan te leveren, hierdoor worden niet alle deelnemers meer (tijdig) geregistreerd.

Grafiek Instroom bbl in de Fundeon kwalificaties

Bron: Fundeon

Het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) verwacht dat het aantal werknemers, vallend onder de bouw cao nog verder zal dalen in 2013. Van deze groep is gemiddeld vier procent een bbl deelnemer. Gezien de relatie tussen deze groepen kunnen we aannemen dat de instroom in 2013 van bbl'ers ook blijft dalen. Niet eerder dan 2014 verwacht het EIB een herstel mede dankzij de uitgestelde woningbouwproductie. Het productieniveau van 2008 zal niet meer worden gehaald.

Deelnemers die in het schooljaar 2012-2013 voor een bouwopleiding kiezen, zullen bij diplomering een grotere kans hebben een baan te vinden in de sector. Dit wordt ook ondersteund door het ROA. Zij geven de vmbo sector techniek een Indicator Toekomstig Arbeidsmarktperspectief (ITA)¹ van 0,91 en mbo Techniek een 0,97. Dat houdt in dat er tegen 2016 meer vraag naar startende beroepsbeoefenaren is dan dat er naar verwachting uitstroomt.

Vmbo

Het vmbo staat op de tweede plek in de beroepskolom voor wat betreft een daling in de leerlingaantallen. In schooljaar 2011– 2012 is de instroom in de vmbo opleidingen Bouwen, wonen en interieur en Bouw-breed gedaald met dertien procent ten opzichte van het jaar ervoor en zelfs met een kwart ten opzichte van 2009 – 2010. Leerlingen kiezen veelvuldig voor de afdeling Techniek Breed of het Intersectorale programma. Helaas zien we dat er vanuit deze opleidingen zeer weinig leerlingen kiezen voor een vervolgopleiding op het mbo in de bouw of infra. Met andere woorden, de sector raakt door deze ontwikkelingen op het vmbo al geïnteresseerden kwijt. Initiatieven als de Vakcolleges proberen het gat te dichten maar dat lukt helaas niet voldoende, ondanks het succes van deze leergang.

¹ Deze indicator geeft voor elke opleidingscategorie de 'Aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt' verhouding weer tussen het arbeidsaanbod en de arbeidsvraag op de middellange termijn. Wanneer voor een opleidingscategorie de instroom op de arbeidsmarkt kleiner is dan de vraag naar arbeid, dan is de ITA kleiner dan of gelijk aan 1,00. Het bijbehorende arbeidsmarktperspectief van schoolverlaters wordt dan als goed of zeer goed aangeduid. ROA; 'De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2016'

Hbo en wo

De instroom in het hoger onderwijs daalt minder sterk dan in het vmbo en mbo. Zowel in het hbo als het wo daalt de instroom het hardst in de b&u opleidingen zoals bouwkunde en bouwmanagement en vastgoed. In het wo stijgt de instroom voor de infra opleidingen (zoals civiele techniek en werktuigbouwkunde) met tien procent. De infra is momenteel populair bij de hoger opgeleiden.

1. Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo)

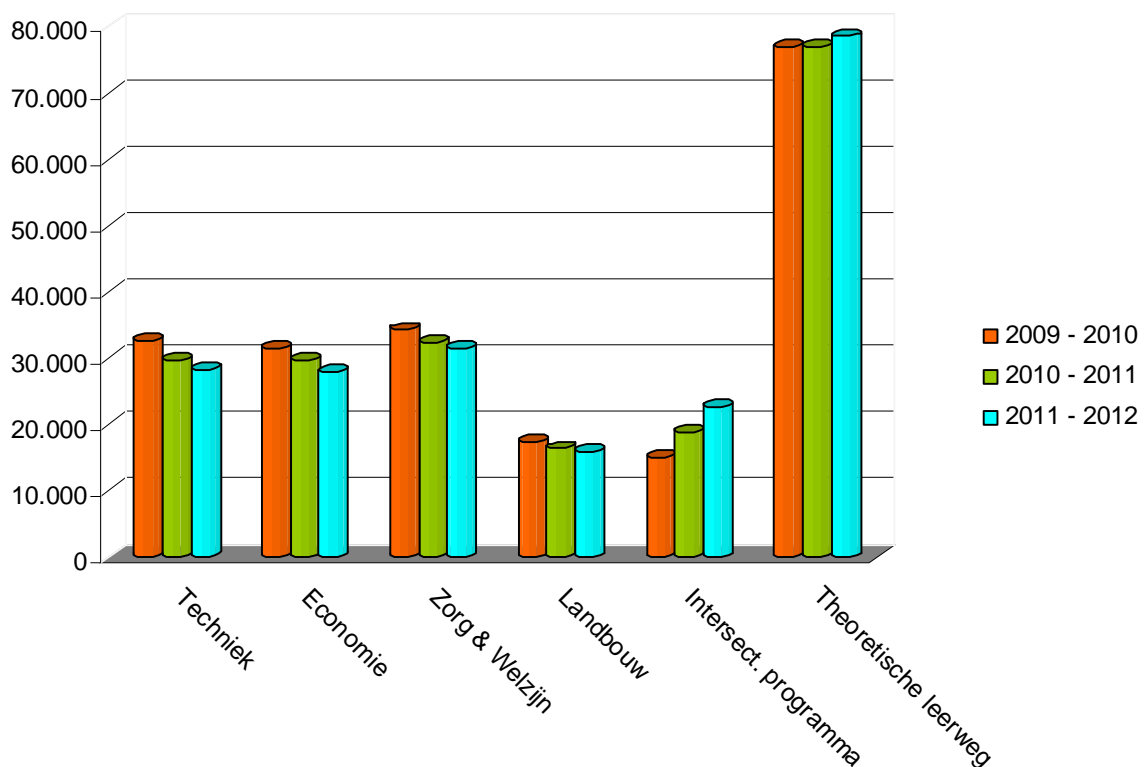
De leerlingaantallen in het vmbo dalen al jaren, met name in de sector techniek. Sinds schooljaar 2004 is het aantal leerlingen in de techniek met 30 procent gedaald. In een aantal regio's en met name in de grote steden zullen bij voortzetting van deze tendens complete technische afdelingen verdwijnen, aldus VNO-NCW, Stichting platform vmbo's en MKB-Nederland. Als bron voor de leerlingaantallen in het vmbo gebruiken we DUO, peildatum 1 oktober.

1.1 Leerlingaantallen

In grafiek 1 zien we het aantal derde- en vierdejaars vmbo leerlingen per sector. Al ruim vijf jaren daalt het leerlingaantal in alle sectoren maar het stijgt in het Intersectorale programma. Deze trend zet in het schooljaar 2011 - 2012 door.

Volgens het CBS kiest in de laatste drie jaren rond de 45 procent van de jongens voor de sector techniek en de helft van de meisjes voor de sector zorg en welzijn. In toenemende mate kiezen beide seksen voor een Intersectoraal programma. Dit gaat ten koste van de genoemde sectoren. Binnen de Intersectorale programma's combineren zowel jongens als meisjes echter vaak techniek wel met een andere sector.

Grafiek 1 Instroom in het vmbo per sector

Bron: DUO

Wat nieuw is, is de stijging van het aantal leerlingen in de Theoretische leerweg (voorheen de mavo). Vanaf 2007 daalde ook hier het leerlingaantal, maar sinds het schooljaar 2011 - 2012 is er weer een stijging van twee procent.

De totale populatie derde- en vierdejaars vmbo leerlingen stijgt sinds schooljaar 2011 - 2012 ook weer sinds jaren. We praten over 700 leerlingen meer dan voorgaand schooljaar.

Landelijk liep het aantal leerlingen op het vmbo de afgelopen jaren terug. De terugloop kwam enerzijds door demografische ontwikkelingen. Anderzijds volgen de afgelopen jaren steeds meer leerlingen havo of vwo. Een van de redenen is waarschijnlijk dat zowel basisscholen als het voortgezet onderwijs worden beoordeeld op een zo hoog mogelijke opleidingskeuze voor leerlingen, terwijl dit voor de leerling niet altijd de beste keuze is.

Ten opzichte van schooljaar 2010 - 2011 daalt de sector techniek het hardst met zes procent. Voor de sector economie geldt hetzelfde. De daling in de sector techniek is des te schrijnender omdat de vraag van het bedrijfsleven naar opgeleid en deskundig technisch personeel de komende jaren steeds groter zal worden, aldus VNO NCW, MKB Nederland en de Stichting Platforms vmbo. Niet in het minst door het vertrek van grote aantallen werknemers die met pensioen zullen gaan terwijl op termijn de productie weer stijgt.

Tabel 1 Actuele derde – en vierdejaars vmbo naar sector

Sector	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	% mutatie tov vorig schooljaar
Techniek	32.649	29.836	28.175	-6
<i>waarvan bouw</i>	8.607	7.393	6.456	-13
<i>waarvan Techniek Breed</i>	3.616	3.773	4.681	24
Economie	31.497	29.729	28.002	-6
Zorg & Welzijn	34.282	32.328	31.557	-2
Landbouw	17.306	16.395	15.876	-3
Intersect. programma	15.007	18.919	22.742	20
Theoretische leerweg	77.065	76.999	78.583	2
Totaal	207.806	204.206	204.935	0

Bron: DUO

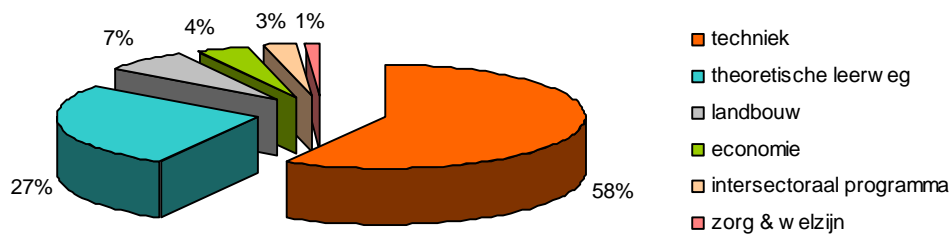
Inzoomend op de sector techniek springt de bouw er negatief uit met een daling in leerlingaantal van dertien procent voor de afdelingen Bouwen, wonen en interieur en Bouw-breed samen. De enige grote afdeling die stijgt met bijna een kwart in schooljaar 2011 - 2012 is Techniek-Breed en komt op 4.681 leerlingen. Dat maakt deze afdeling bijna even groot als enkel de afdeling Bouwen, Wonen en Interieur (voormalig Bouwtechniek) met 4.934 leerlingen.

Met dalende leerlingenaantallen en de noodzaak tot behoud van onderwijsaanbod met kwaliteit, is het voor scholen steeds moeilijker om kleine afdelingen draaiende te houden. Een afdeling Techniek Breed biedt uitkomst voor een school om alsnog techniek aan te kunnen blijven bieden.

Uit de doorstroom gegevens van DUO blijkt echter dat 30 procent van de gediplomeerde vmbo leerlingen Techniek Breed doorstroomde naar een mbo opleiding van Kenteq. Slechts 11 procent van deze groep koos in 2011 voor een mbo opleiding van Fundeon. Innovam (13 procent) en ECABO (12 procent) komen op de tweede en derde plaats. We kunnen dus concluderen dat de trend dat steeds meer leerlingen kiezen voor de opleiding Techniek-Breed geen goede ontwikkeling is vanuit het perspectief van instroom voor de bouwopleidingen.

Grafiek 1 Vooropleiding naar vmbo sector vwb de instroom in de Fundeon kwalificaties in 2011

Bron: DUO

Van de leerlingen die instromen met een vmbo diploma, heeft 58 procent een opleiding in de sector techniek gevolgd en ruim een kwart heeft de Theoretische leerweg gedaan. Deze laatste leerlingen kiezen voornamelijk voor de middenkaderfunctionaris bouw en infra als vervolgopleiding. In absolute aantallen betekent dit dat 1.480 leerlingen met een vmbo diploma techniek in 2011 kozen voor een mbo Fundeon kwalificatie. Hiervan heeft driekwart een bouwopleiding op het vmbo gevolgd.

Eerder analyseerden we dat er van de Techniek Breed leerlingen maar 11 procent kiest voor een vervolgopleiding van Fundeon, van het Intersectorale programma kiest nog minder voor een Fundeon vervolgopleiding. Grafiek 1 toont dat enkel drie procent van de Fundeon deelnemers een Intersectoraal programma op het vmbo heeft gevolgd. En juist het leerlingaantal dat een Intersectoraal programma volgt, is aan het stijgen. Dit is geen goede ontwikkeling voor de bouw, we verliezen leerlingen aan zowel de afdeling Techniek-Breed en aan de Intersectorale programma's.

Opvallend is ook dat er in 2011 van de gediplomeerde vmbo'ers Bouwen, Wonen en Interieur 39 procent koos voor een mbo opleiding van Fundeon. Meer dan de helft koos dus *niet* voor een bouw vervolgopleiding. Hier zien we de invloed van de economische crisis op het verslechterde imago van de bouw duidelijk in terug. In 2010 koos nog 47 procent van de vmbo'ers Bouwen, Wonen en Interieur voor een mbo opleiding van Fundeon.

Waar gingen deze leerlingen dan wel naartoe in 2011 - 2012? Dertien procent koos voor een mbo opleiding van SH&M (hout en meubel) en negen procent koos voor afbouw en onderhoud, presentatie en communicatie van Savantis. Verder is het beeld zeer versnipperd.

1.2 Diversiteit in het vmbo

In schooljaar 2011 – 2012 is het aantal meisjes op de bouwafdelingen acht procent. Dit is een stijging aangezien het percentage meisjes op 1 oktober 2009 vijf was en op 1 oktober 2010 zes procent. DUO verstrekt geen informatie over de etniciteit van de vmbo leerlingen.

1.3 Vakcolleges en experimenteerregelingen

De dalende leerlingaantallen leidden tot een aantal experimenten en alternatieve leerroutes zoals de Vakcolleges. Dit is een zesjarige leerroute vanaf leerjaar één van het vmbo tot einde mbo niveau twee of drie. De opleiding wordt gerealiseerd in samenwerking tussen vmbo, mbo en het bedrijfsleven. De leerlingen doen al lerende werkervaring op. Dit kan een positief effect gaan hebben op de instroom. De Vakcolleges zijn populair: ze groeien elk schooljaar flink. In schooljaar 2011 – 2012 volgden 5.590 leerlingen een opleiding bij een Vakcollege Techniek. In het komende schooljaar zullen in ieder geval 1.567 nieuwe leerlingen instromen. De kans is groot dat dit er meer worden aangezien tijdens het schrijven van dit rapport nog niet alle aantallen van alle Vakcolleges bekend waren.

Hiernaast bestaan er de door het ministerie gesubsidieerde vm2 trajecten die ook voor de bouw gebruikt worden. Doel hiervan is het verminderen van het voortijdig schoolverlaten van leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo bij de overstap naar het mbo. De bovenbouw van het vmbo wordt samengevoegd met de bol opleiding mbo-niveau twee. Er ontstaat daardoor één nieuwe opleiding van vier jaar. Leerlingen krijgen op één locatie les, met één pedagogisch-didactische aanpak, met een zelfde team vmbo- en mbo-docenten. De vm2 trajecten zijn gestart in augustus 2008 en worden geëvalueerd in 2013. In oktober 2010 deden 70 vmbo scholen mee met dit experiment. Hiervan boden 28 vmbo scholen het vm2 traject Techniek aan. En van deze 28 scholen bieden 23 scholen een afdeling Bouwbreed of Bouwen, Wonen en Interieur aan.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap schrijft op 6 juli 2012 dat uit de resultaten tot nu toe blijkt dat vm2 succesvol kan zijn om schooluitval tegen te gaan en om het aantal leerlingen dat een startkwalificatie behaalt, te vergroten. Dit is enkel bij de groep vm2 leerlingen die wèl het gehele experiment heeft doorlopen en ook volgens de criteria zoals bedoeld (één locatie, één team, één pedagogische aanpak).

De leerlingen van het Vakcollege en de vm2 trajecten zijn opgenomen in tabel 1. Helaas compenseren deze initiatieven niet voldoende de terugloop in de leerlingaantallen in het "reguliere" vmbo Bouwen, Wonen en Interieur en Bouw-breed.

Samengevat: de situatie vanuit het traditionele vmbo aanbod voor de mbo Fundeion kwalificaties is zorgelijk.

2. Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

De afgenomen leerlingaantallen in het vmbo hebben vanzelfsprekend zijn weerslag in de deelnemersaantallen in het mbo. Voor de bouwopleidingen zien we ook hier een flinke daling. Tel hierbij de economische crisis waardoor opleidingsbedrijven minder deelnemers aannemen omdat de bij hen aangesloten leerbedrijven geen werk hebben en het pessimistische plaatje is compleet voor het mbo.

In dit hoofdstuk analyseren we de deelnemersaantallen in het mbo, zowel per niveau als per sector bouw, infra en ga (gespecialiseerde aannemerij). We kijken niet alleen naar de aantallen maar beschrijven ook mogelijke verklaringen.

Als bronnen gebruiken we voor de bol de DUO cijfers en voor de bbl de data van Fundeon.

2.1 Actuele mbo deelnemers

We starten het hoofdstuk door de ontwikkelingen van de actuele deelnemers van de Fundeon kwalificaties te vergelijken met andere kenniscentra. Actuele deelnemers zijn alle deelnemers die op 1 oktober van het schooljaar staan ingeschreven, dit zijn dus alle eerste-, tweede-, derde- en vierdejaars deelnemers samen.

Tabel 2 Actuele deelnemers per kenniscentrum op 1 oktober

sector	kbb	2008	2009	2010	2011	% mutatie 2010 - 2011
Combinatie van sectoren	Fictief Kenniscentrum	11.575	11.299	12.264	13.075	7
Totaal Combinatie van sectoren		11.575	11.299	12.264	13.075	7
Economie	ECABO	82.533	84.081	82.967	80.673	-3
	Fictief Kenniscentrum	1.458	2.052	1.658	1.830	10
	KCHandel	39.782	39.920	39.565	40.035	1
	Kenwerk	37.629	38.767	39.243	39.765	1
	SVO	2.283	2.509	2.963	3.478	17
Totaal Economie		163.685	167.329	166.396	165.781	0
Groen	Aequor	27.081	29.420	30.060	30.489	1
Totaal Groen		27.081	29.420	30.060	30.489	1
Techniek	Fictief Kenniscentrum	6.873	5.532	5.388	5.304	-2
	Fundeon	22.675	21.762	20.374	18.714	-8
	GOC	12.072	14.681	15.449	15.874	3
	Innovam	14.150	13.721	13.927	14.054	1
	KCHandel		2.937	2.939	2.894	-2
	Kenteq	43.847	41.779	38.962	38.194	-2
	LiftGroup	2.941				
	PMLF	13.344	14.556	13.874	12.846	-7
	Savantis	8.756	9.168	9.631	9.415	-2
	SH&M	4.206	4.115	4.066	4.129	2
	SVGB	2.379	2.511	2.669	2.663	0
	VOC	2.039	1.929	1.727	1.546	-10
	VTL	11.567	13.088	17.492	15.302	-13
Totaal Techniek		144.849	145.779	146.498	140.935	-4
Zorg en welzijn	Calibris	142.668	146.135	149.757	151.062	1
	Kenwerk	2.373	1.378	613	206	-66
	KOC	14.046	13.746	13.520	13.223	-2
Totaal Zorg en welzijn		159.087	161.259	163.890	164.491	0
Eindtotaal		506.277	515.086	519.108	514.771	-1

Bron: DUO

In totaal daalt het aantal mbo deelnemers met een procent. De technische kenniscentra laten de sterkste daling zien van gemiddeld vier procent. Hiervan daalt VTL (transport) het meeste met 13 procent. Echter is hier het actuele deelnemersaantal in 2011 nog steeds hoger dan in 2008. VOC blijft de gehele economische crisis dalen, de carrosseriebranche toont ook dit jaar hoe conjunctuurgevoelig hij is. Ten opzichte van 1 oktober 2008 zijn er nu een kwart minder deelnemers voor deze branche in opleiding.

Voor de Fundeon kwalificaties geldt een daling van acht procent ten opzichte van 2010. In absolute aantallen zien we dat er sinds het topjaar 2008 op 1 oktober 2011 4.000 minder deelnemers zijn voor de bouw & infra opleidingen op het mbo.

Economie en Zorg & Welzijn blijven constant ten opzichte van 2010 en de sector Groen stijgt licht met een procent. Het lijkt erop dat Techniek met name zijn deelnemers verliest aan de Combinatie van sectoren, hier ook het Fictieve kenniscentrum genoemd. Hier vinden we, zoals de naam terecht uitdrukt, een mix tussen de sectoren. De kwalificaties die door meerdere kenniscentra worden gedeeld vallen hieronder. Zo ook de kwalificaties Monteur Mobiele werktuigen, de Machinist en Infratechniek, deze worden door Fundeon en Kenteq gezamenlijk ontwikkeld en onderhouden. Van deze kwalificaties zijn er in 2011 444 deelnemers actueel in opleiding. In 2008 waren dat er 342.

In tabel 3 zien we de actuele deelnemers van de Fundeon kwalificaties (inclusief Monteur Mobiele werktuigen, de Machinist en Infratechniek).

Tabel 3 Actuele deelnemers Fundeon kwalificaties op 1 oktober

Niveau	bbl				bol			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
1	640	512	422	419	223	305	345	303
2	8.435	7.106	6.097	5.562	745	1.207	1.228	893
3	4.510	4.607	4.473	4.136	314	332	356	402
4	1.028	982	993	1.031	7.189	7.048	6.824	6.412
Totaal	14.613	13.207	11.985	11.148	8.471	8.892	8.753	8.010

Bron: DUO

De daling vinden we in beide leerwegen, waarbij de daling in de bol in verhouding het grootst is met acht en een half procent. In de bbl dalen de actuele deelnemers met zeven procent ten opzichte van vorig jaar.

Jarenlang zagen we de trend dat zodra de ene leerweg stijgt, de andere leerweg daalt. We zien sinds 2010 echter een trendbreuk doordat beide leerwegen dalen. Dit als gevolg van de economische crisis die helaas al het vierde jaar ingaat voor de bouw. Bij een economisch minder goed jaar, laten opleidingsbedrijven de deelnemers soms instromen in de bol met in gedachten deze deelnemer om te zetten naar de bbl zodra er weer werk voorhanden is. Dit verklaart de toename in de bol deelnemers in 2009. Echter ook in 2009 bleef de portefeuille voor de meeste leerbedrijven mager gevuld waardoor zij gedurende het schooljaar geen kans zagen de bol deelnemer om te zetten naar een bbl variant. Zie het relatief hoge aantal actuele bol deelnemers in 2010 en de dalende aantallen in de bbl.

Helaas vult de orderportefeuille zich in 2010 onvoldoende waardoor de (opleidings)bedrijven ertoe overgaan om minder deelnemers aan te nemen. Veel bouwbedrijven zijn flink gekrompen of zelfs failliet gegaan, hun prioriteit ligt momenteel bij overleven en veelal niet bij opleiden.

Ook heeft het imago van de bouw onder alle negatieve berichtgeving in de pers geleden. Dit tezamen verklaart de trendbreuk en geeft dalende actuele deelnemers in beide leerwegen.

2.2 Instroom in het mbo

In deze paragraaf analyseren we per niveau en waar dat mogelijk en relevant is per sector (bouw, infra of ga) de instroom.

Dit jaar laten we ook de crebonummers in de tabellen zien zodat in één oogopslag duidelijk is hoeveel deelnemers er nog een opleiding volgen op basis van de oude eindtermen (crebonummer beginnend met een 1). Fundeon voert de administratieve processen ten behoeve van subsidieverstrekking voor bbl deelnemers uit. Hierdoor heeft Fundeon data waaruit we het aantal bbl deelnemers en de bbl instroom kunnen genereren. De Fundeon data zijn niet compleet voor wat betreft de bol deelnemers. Om deze groep deelnemers wel in beeld te houden, gebruiken we in deze notitie de data van DUO.

2.2.1 Niveau 1

Op niveau 1 zijn er in het laatste schooljaar alleen deelnemers ingestroomd in de Assistent Bouw en Infra, op één 'verdwaalde' Timmerkracht na. Ruim een derde van de deelnemers volgt de opleiding in de bol variant. Als we inzoomen op de bol zien we dat het aantal deelnemers voor deze leerweg is toegenomen sinds 2008. Het aantal bbl' ers op niveau 1 daarentegen is bijna gehalveerd. De oude trend: bbl daalt, bol stijgt, is op niveau 1 ook in het schooljaar 2011 - 2012 nog van toepassing.

Tabel 4 Instroom bol en bbl niveau 1 van de Fundeon kwalificaties

leerweg	sector	Kwalificatie	Crebo	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	% mutatie tov vorig jaar
bbl	b&u	Assistent Bouw en Infra	92090	0	95	348	367	5
		Metselaar	92090	3	0	0	0	
		Metselaar	10763	87	40	4	0	-100
		Timmerkracht	92090	20	0	0	0	
		Timmerkracht	10763	395	221	13	1	-92
		Totaal b&u		505	356	365	368	1
	Infra	Infratechniek	10871	102	61	1	0	-100
Totaal bbl				607	417	366	368	1
bol	bouw & infra	Assistent bouw en infra	92090	54	114	254	235	-7
		Assistent Infratechniek	10871	4	1	-	-	
		Bouwplaatsassistent	10763	122	133	17	-	
	Totaal bol				180	248	271	235
Totaal niveau 1				787	665	637	603	-5

Bron: Fundeon voor bbl, DUO voor bol

Volgden er in het schooljaar 2010- 2011 nog 31 deelnemers een niveau 1 opleiding op basis van de oude eindtermen, in het schooljaar 2011- 2012 is dat er nog maar één.

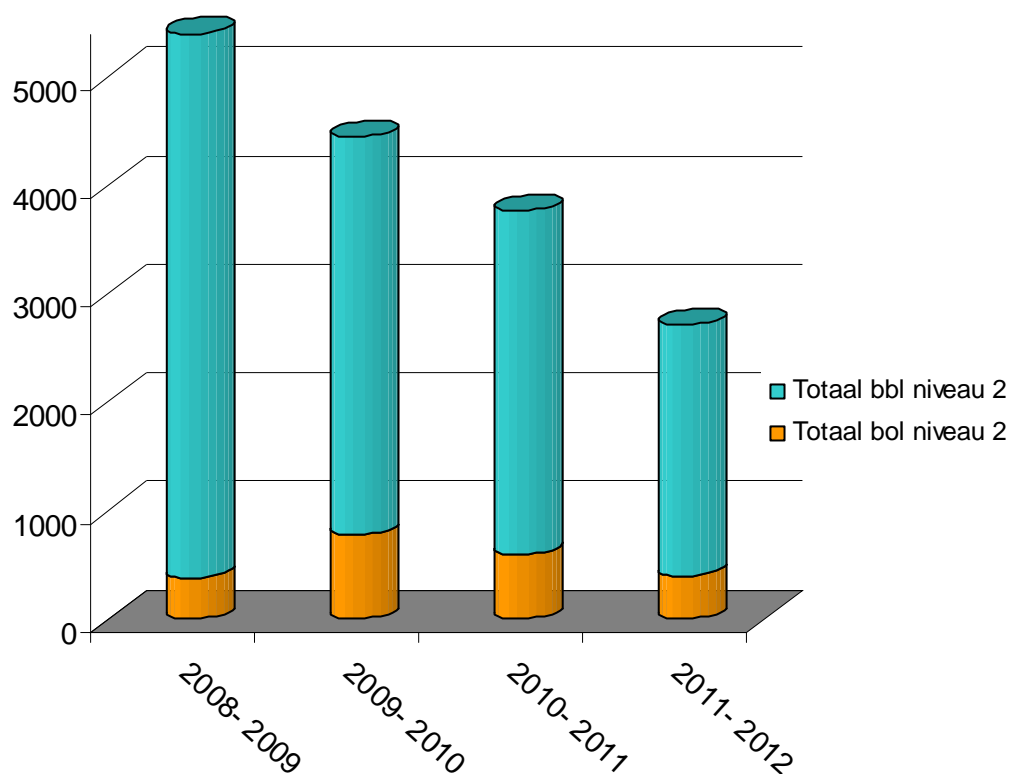
De totale instroom voor dit laagste niveau daalt met vijf procent naar 603 in schooljaar 2011 - 2012 .

2.2.2. Niveau 2

Niveau 2 is het niveau van de uitvoerende bouw. Hier vinden we het grootste volume in deelnemersaantallen. Gelet op de daling in alle niveaus, is de daling van de instroom in absolute aantallen op dit niveau dan ook het grootst, met 1.047 minder deelnemers in schooljaar 2011 - 2012 dan in schooljaar 2010 - 2011. Ten opzichte van het schooljaar 2008 - 2009 is de instroom zelfs gehalveerd. Grafiek 2 toont deze beweging.

Grafiek 2 Instroom bouwopleidingen mbo niveau 2

Bron: Fundeon bbl en DUO bol

De instroom in de bol is in het schooljaar 2011 - 2012 gedaald met een derde ten opzichte van het voorgaande schooljaar. Zowel in de sector ga als de b&u. Zie tabel 5.

Tabel 5 Instroom bol niveau 2 Fundeon kwalificaties

sector	kwalificatie	crebo	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	% mutatie tov vorig jaar
b&u	Metselaar	10802	6	2	-	-	
	Metselaar (Metselaar)	92030	2	-	-	-	
	Metselaar 2	93900	21	41	16	6	-63
	Metselaar 2 (Metselaar inclusief casco lijmwerk)	93901	12	23	23	10	-57
	Metselaar 2 (Metselaar inclusief lichte scheidingswanden)	93902	3	17	31	35	13
	Primaire Timmerkracht	10153	29	19	2	-	
	Timmerkracht	90370	4	3	-	-	
	Timmerkracht	93290	307	267	19	-	
	Timmerman	94920	-	388	495	335	-32
	Totaal b&u		384	760	586	386	-34
ga	Dakdekker (Dakdekker bitumen en kunststof)	93841	-	1	-	-	
	Tegelzetter	93910	1	17	12	9	-25
	Voeger	10799	-	1	-	-	
	Voeger / gevelbehandelaar	93950	-	-	1	-	
	Totaal ga		1	19	13	9	-31
infra	Aankomend Rioleringswerker/Wegenwerker	10869	-	1	1	1	0
	Aankomend Straatmaker	10879	-	-	-	1	
	Infratechniek 2	92110	-	-	-	1	
	Mobiele Werktuigen 2	92140	1	-	-	3	
	Totaal infra		1	1	1	6	500
Totaal bol niveau 2			386	780	600	401	-33

Bron: DUO

Het grootste volume zit in de opleiding Timmerman en hier is de instroom met een derde gedaald. In verhouding daalt de metselaar het hardst.

De instroom in de infra is erg laag in de bol. Desalniettemin is deze gestegen naar zes deelnemers in schooljaar 2011 – 2012.

De instroom in de bbl op niveau 2 in schooljaar 2011 - 2012 is met ruim een kwart gedaald, maar hier is veel verschil tussen de sectoren. Zie tabel 6.

Tabel 6 Instroom bbl niveau twee Fundeon kwalificaties

sector	kwalificatie	crebo	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	% mutatie tov vorig jaar	
b&u	Betontimmerman Primair B	93310	0	0	5	3	-40	
	Betontimmerman Primair B	10800	9	9	0	0		
	Houtskeletbouw	10142	1	0	0	0		
	Metselaar	22009	70	45	92	111	21	
	Metselaar	10802	38	7	0	0		
	Metselaar Casco Lijmwerk	93901	186	143	74	41	-45	
	Metselaar Lichte Scheidingswanden	93902	152	124	108	56	-48	
	Timmerkracht	94920	2.195	826	1.499	1.284	-14	
	Timmerkracht	93290	0	559	0	0		
	Timmerkracht	10153	104	27	0	2		
	Totaal b&u			2.755	1.740	1.778	1.497	-16
ga	Betonmodelmaker	10146	4	0	0	0		
	Betonreparateur	93931	55	65	44	55	25	
	Betonstaalverwerker Knipper/Buiger/Machine Operator	93881	0	3	3	0	-100	
	Betonstaalverwerker Lasser	93883	9	6	9	2	-78	
	Betonstaalverwerker Vlechter	93882	33	28	36	9	-75	
	Dakdekker Bitumen en Kunststof	93841	162	107	133	103	-23	
	Dakdekker Leien	93846	6	5	0	0		
	Dakdekker Pannen	93844	46	14	0	0		
	Dakdekker Pannen/Leien	93846	0	0	18	13	-28	
	Dakdekker Riet	93845	16	7	6	5	-17	
	Gevelbehandelaar Voegbedrijf	93952	0	16	3	17	467	
	Natuursteenbewerker	22000	1	0	9	0	-100	
	Natuursteenbewerker	10144	1	0	0	0		
	Natuursteenbewerker Grafwerk	92042	6	6	4	4	0	
	Natuursteenbewerker Machinaal	92043	46	28	16	14	-13	
	Natuursteenbewerker Restauratie	92044	0	0	3	3	0	
	Natuursteenbewerker Stellen	92041	0	1	1	0	-100	
	Steigerbouwer	93820	0	16	64	45	-30	
	Steigerbouwer	10737	68	88	7	1	-86	
	Tegelzetter	93910	116	71	60	96	60	
	Tegelzetter	10151	45	3	0	0		
	Voeger	93951	79	51	22	8	-64	
	Voeger	10799	3	3	4	0	-100	
	Totaal ga			696	518	442	375	-15
	infra	Asfaltafwerker	91553	0	1	0	0	
		Asfaltafwerker	93960	53	25	34	20	-41
		Betontimmerman Primair CB	93310	0	0	42	16	-62
Betontimmerman Primair CB		10133	54	50	1	0	-100	
Monteur Data/Elektra		10455	2	1	0	0		
Monteur Data/Elektra		10880	53	62	24	0	-100	
Monteur Data/Elektra		92112	0	5	3	1	-67	

Monteur Gas/Water/Warmte	10454	1	0	0	0	
Monteur Gas/Water/Warmte	10877	100	61	1	0	-100
Monteur Gas/Water/Warmte	92114	18	78	95	18	-81
Monteur Mobiele Werktuigen	92142	3	6	16	6	-63
Straatmaker	10463	0	1	0	0	
Straatmaker	10879	451	327	132	17	-87
Straatmaker	94000	30	36	163	143	-12
Straatmaker	91554	0	0	1	0	-100
Vakman GWW	10869	708	578	105	3	-97
Vakman GWW	91551	0	14	0	1	
Vakman GWW	93980	17	24	278	208	-25
Waterbouwer	10457	1	0	0	0	
Waterbouwer	10878	70	136	40	0	-100
Waterbouwer	94020	0	0	5	7	40
Totaal infra		1.561	1.405	940	440	-53
Totaal bbl niveau 2		5.012	3.663	3.160	2.312	-27

Bron: Fundeon

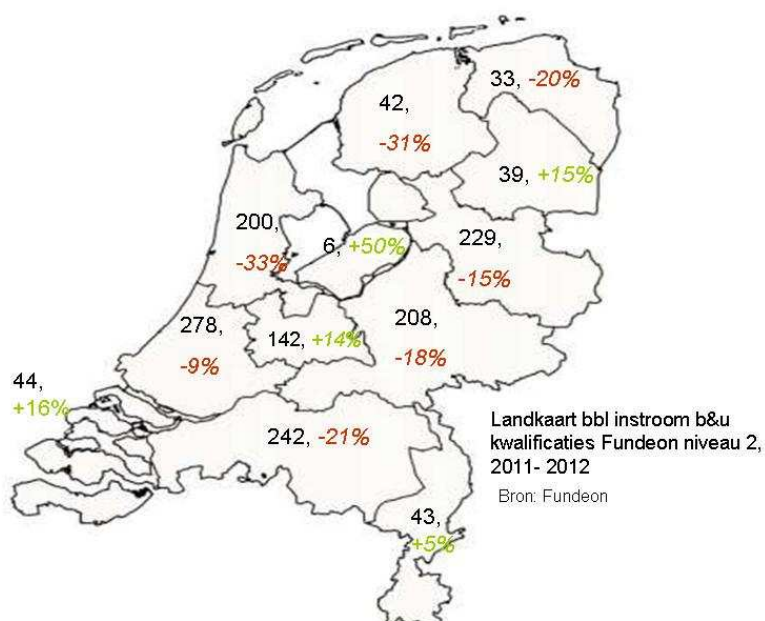
De infra springt er negatief uit: hier is de instroom meer dan gehalveerd ten opzichte van het voorgaande schooljaar en maar liefst 72 procent gedaald ten opzichte van het schooljaar 2008 - 2009! De Waterbouwers zijn bijna verdwenen, van 45 nieuwe deelnemers in schooljaar 2010 - 2011 naar nog maar zeven in schooljaar 2011 - 2012.

Ook de Straatmakers dalen flink naar 160 nieuwe deelnemers in 2011 - 2012.

Opvallend is dat de instroom Timmerkracht daalt in 2011 - 2012 maar dat deze instroom wel hoger is dan in 2009 - 2010 toen de economische crisis is begonnen. De tegelzetters laten een stijging zien van maar liefst 60 procent naar 96 deelnemers in 2011 - 2012.

2.2.2.1. Niveau 2 b&u

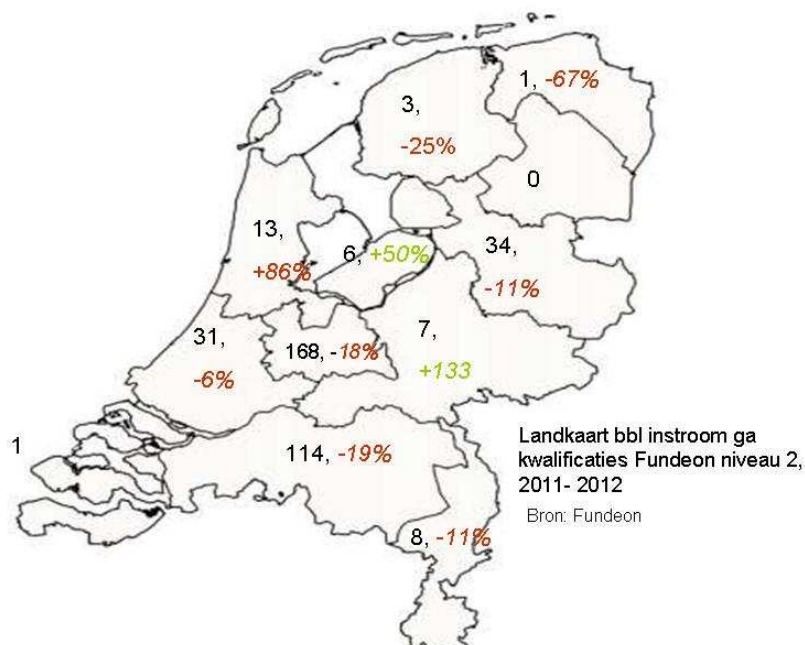
In landkaart 1 zien we de bbl instroom op niveau 2 van de b&u per provincie in 2011 - 2012.

In Zuid-Holland zijn de meeste deelnemers ingestroomd in de b&u Fundeon kwalificaties. Noord-Brabant staat op de tweede plek. Toch is deze instroom vergeleken met vorig schooljaar in Noord-Brabant gedaald met een vijfde deel. In Flevoland zijn de minste bbl deelnemers ingestroomd voor de b&u Fundeon kwalificaties. In schooljaar 2008 – 2009 stroomden er hier nog 57 deelnemers in. De grootste daling vinden we in de provincies Noord-Holland (-33 procent) en Friesland (-31 procent). In deze provincies samen zijn er minder dan 250 b&u deelnemers ingestroomd in het schooljaar 2011 - 2012. Voor de beeldvorming, in het schooljaar 2008 - 2009 waren dit er bijna 600 voor deze twee provincies samen. De daling zit met name in de opleiding voor timmerkracht. Noord-Holland voelt de economische crisis het hardst. De bouw neemt hier van oudsher een belangrijke plaats in de economie in. In januari 2007 waren er nog 9.200 mensen in de bouw werkzaam. Dat is gedaald naar 6.200 in 2012, een derde lager. Deze daling zien we in dezelfde verhouding terug in de dalende bbl instroom van ook een derde. Wederom is er een sterke relatie tussen het aantal werknemers en bbl deelnemers. De crisis duurt voor bouwbedrijven te lang, ze kunnen hun personeel niet meer vasthouden. De Noord-Hollandse bouw is in het tweede kwartaal van 2012 pessimistischer dan de landelijke bouw over hun personeelssterkte. De winstgevendheid is voor de Noord-Hollandse bouw voor 41 procent verslechterd in het eerste kwartaal van 2012. In Friesland zijn er nu al drie jaar onafgebroken meer bedrijven die vinden dat het economisch klimaat slechter wordt, met name in de bouw. De omzetverwachting is in deze provincie ook minder gunstig dan landelijk in het tweede kwartaal van 2012. Per saldo verwacht 44 procent van de Friese bouwbedrijven een omzetsdaling, bijna het dubbele van het landelijke cijfer. In Friesland telt dit extra zwaar, omdat hier relatief veel bouwbedrijven zijn. De Friese bouw haalt ook het gemiddelde van de ontwikkelingen in personeelssterkte met een saldo van -51 procent behoorlijk omlaag, aldus de Conjuncturenquête Nederland, tweede kwartaal 2012.²

2.2.2.2. Niveau 2 ga

In landkaart 2 zien we de bbl instroom op niveau 2 voor de ga.

² COEN, een samenwerking tussen CBS, KvK, EIB, MKB-Nederland en VNO-NCW

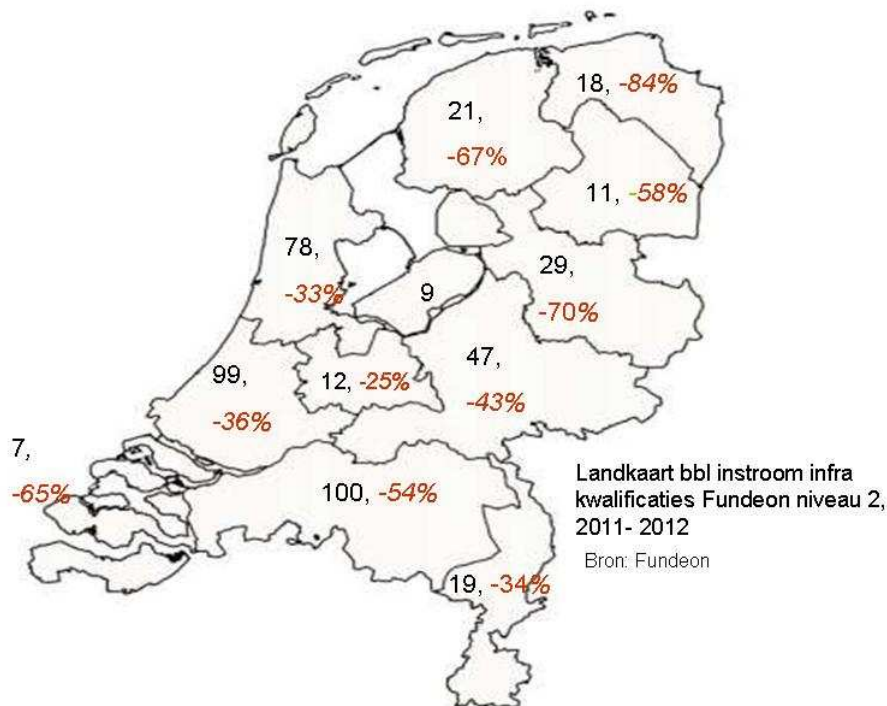
In de ga vinden we uiteraard veel deelnemers in Noord-Brabant (in dienst van de BGA). Hier zien we wel een daling in de instroom van 19 procent. Deze laatste wordt grotendeels veroorzaakt door de betonstaalverwerker vlechter en de voeger. We zien wel de instroom voor tegelzetter stijgen naar 32 deelnemers.

Utrecht heeft veel ga deelnemers doordat Tectum (bitumineuze dakdekkers) en Centrum Natuursteen hier gevestigd zijn. We zien hier een daling van 18 procent die voornamelijk door de dakdekker bitumen en kunststof wordt veroorzaakt.

2.2.2.3. Niveau 2 infra

Uit de systemen van Fundeon blijkt dat in het schooljaar 2011 - 2012 de instroom veruit het meest gedaald is in de infra. Het grootste volume bestaat uit de vakman gww en de straatmaker, gezamenlijk leveren zij 45 procent van hun instroom in ten opzichte van schooljaar 2010 - 2011 en zelfs ruim tweederde ten opzichte van schooljaar 2008 - 2009.

In landkaart 3 zien we de bbl instroom op niveau 2 in de infra kwalificaties van Fundeon.

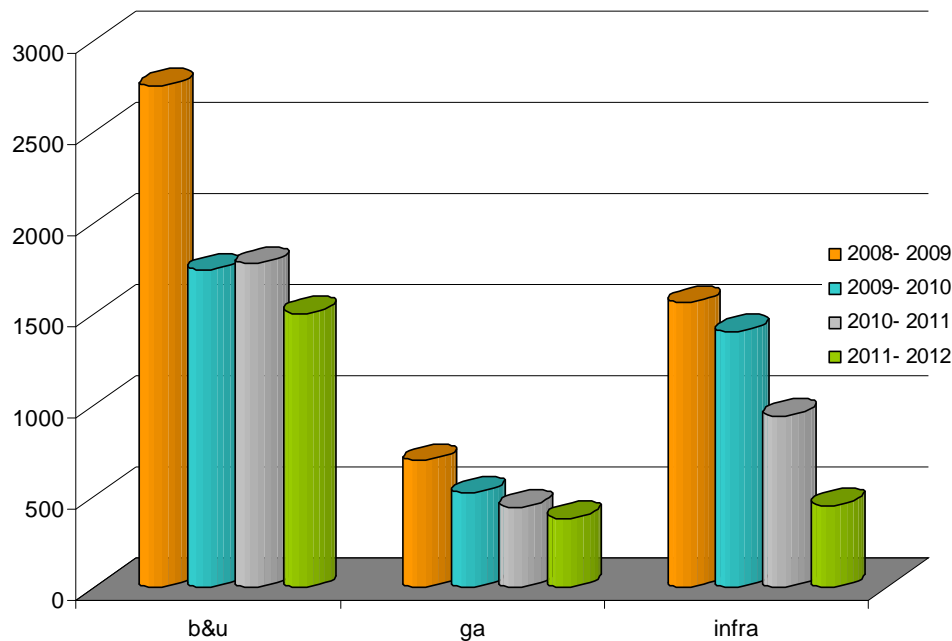

Regionaal gezien daalt de instroom het hardst in Groningen met 84 procent. Dit wordt veroorzaakt door de waterbouwer en de vakman gww. Ook Overijssel daalt flink met 70 procent, hier is het vooral de monteur gas/water/warmte die met 23 deelnemers minder start in schooljaar 2011 - 2012. In Overijssel zijn ondernemers in alle sectoren negatief gestemd over de ontwikkeling van de personeelssterkte in het tweede kwartaal van 2012. De bouw scoort met een verwachting van -36 procent ten opzichte van het tweede kwartaal in 2011 het laagst van alle sectoren. Friesland toont ook hier weer een flinke daling in de infra van tweederde. In schooljaar 2011 - 2012 zijn er hier nog maar 21 deelnemers in een bbl infra opleiding niveau 2 ingestroomd.

Grafiek 3 toont de daling per sector zodat we de onderlinge verschillen beter in beeld krijgen.

Grafiek 3 Instroom bbl niveau 2 per sector

Bron: Fundeon

Alle drie de sectoren kampen sterk met de gevolgen van de economische crisis. Het ING Economisch Bureau schrijft over een krimp onder de wegenbouwers in het eerste kwartaal van 2012. Dit omdat lagere overheden hun inkomsten uit grondexploitatie en uit het gemeentefonds hebben zien teruglopen. De buizen- en kabelleggers zijn zwaarder getroffen, hier kromp de omzet in 2010 met 15 procent en in 2011 met nog eens een procent. Dit als het gevolg van dalende activiteiten in de bouw en het wegvallen van stimuleringsprojecten van vooral lagere overheden. Na een sterk herstel van de infra van drie en een half procent in 2011 verwacht ING Economisch Bureau voor de infra voor 2012 een krimp van acht procent voor de nieuwbouw en drie procent voor de onderhoudssector. Dit heeft uiteraard gevolgen voor het aannamebeleid van bbl deelnemers door (collectieve) leerbedrijven.

Daarnaast speelt er voor de sector infra waarschijnlijk een tweede bepalend effect op de dalende instroom. Dat is mogelijk de nieuwe subsidieregeling die sinds 1 januari 2011 van kracht is. Een leerbedrijf krijgt in de nieuwe situatie minder subsidie voor een bbl deelnemer. Er zijn geluiden uit de regio dat infra leerbedrijven de baten (subsidie) te weinig vinden opwegen tegenover de lasten van het registreren van een deelnemer.

Van oudsher wordt de sector infra gevoed met zij instroom: volwassenen die meestal 'per toeval' in de infra komen werken. Al werkende worden zij dan (om)geschoold voor de infra. In de oude situatie ontvingen de infra bedrijven hier flinke subsidiebedragen voor. Ook was het mogelijk om een medewerker in korte tijd verschillende opleidingen te laten volgen op hetzelfde niveau. Het zogenaamde stapelen van opleidingen. Zo kon het voorkomen dat een medewerker in een jaar tijd zowel zijn diploma straatmaker als zijn diploma asfaltwerker haalde. Hiervoor kreeg het bedrijf dan twee keer de subsidie en zagen we deze medewerker twee keer terugkomen in de instroomaantallen. Sinds 1 januari 2011 is dit niet meer mogelijk.

Het opleiden van werknemers is voor met name de infra bedrijven dus financieel minder aantrekkelijk geworden.

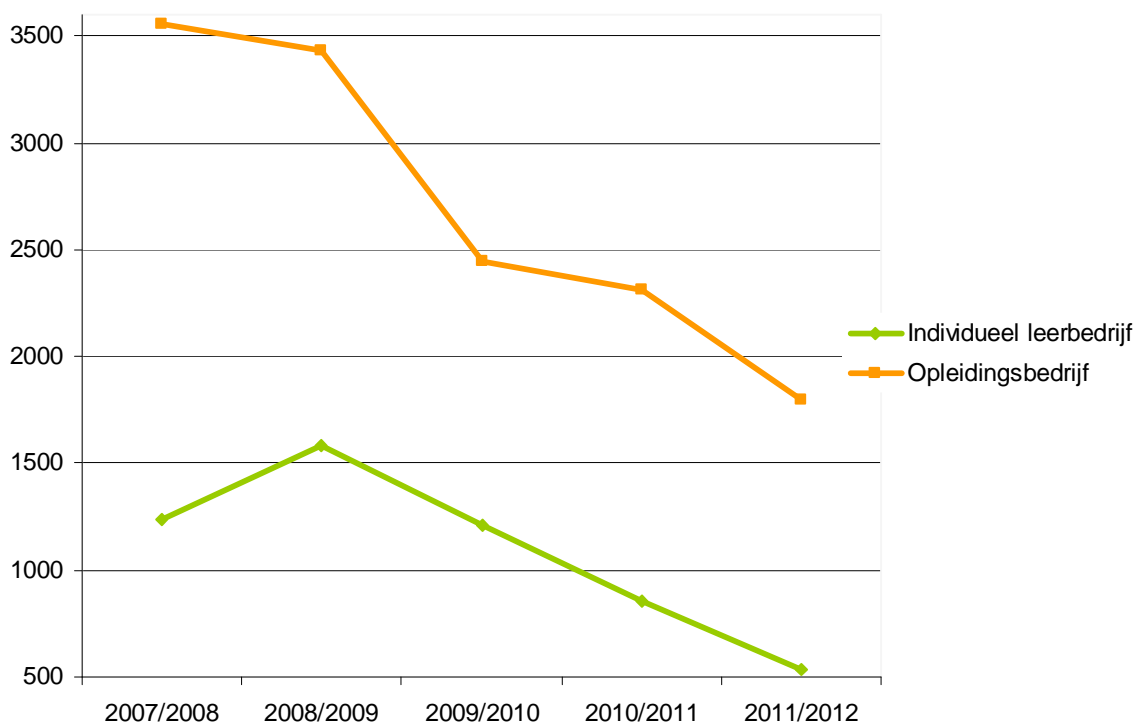
De wijze van registreren is ook veranderd: een leerbedrijf dient zelf zijn administratie ten behoeve van de subsidieaanvraag te verzorgen. Het leerbedrijf moet dus zelf een deelnemer registreren in plaats van dat een Fundeon adviseur erbij helpt of dit voor het bedrijf doet. De kans is aanwezig dat leerbedrijven dit vergeten of nog niet goed genoeg weten hoe de procedure werkt.

De nieuwe subsidieregeling heeft minder effect op de b&u en de ga aangezien deze regeling meer overeenkomt met de regeling van vóór 1 januari 2011.

2.2.2.4. Niveau 2 per werkgeverstype

Vanaf schooljaar 2008 - 2009 is de economische crisis goed terug te zien in de instroom. We zien dat de individuele leerbedrijven in een constante lijn minder bbl deelnemers zijn gaan aannemen.

Grafiek 4 Instroom bbl niveau twee per werkgeverstype

Bron: Fundeon

Bij de opleidingsbedrijven zien we een enorme daling in het schooljaar 2009 - 2010. Het jaar erop hebben de opleidingsbedrijven getracht de daling tegen te houden met behulp van verschillende initiatieven. Maar door het aanhouden van de crisis zet de daling helaas toch flink door in het schooljaar 2011 - 2012.

Opvallend is het dat de b&u opleidingsbedrijven evenveel instroom hadden in 2011 - 2012 als in het schooljaar ervoor. Voor de b&u vinden we de daling puur bij de individuele leerbedrijven met 17 procent. Voor de infra is de daling het grootst bij de individuele leerbedrijven met 61 procent. De infra instroom bij de opleidingsbedrijven daalt wel minder hard voor de infra, maar telt alsnog een daling van 44 procent.

Onze inschatting voor het schooljaar 2012 - 2013 is dat de dalende lijn zich zal voortzetten, er wordt komend jaar immers ook geen herstel verwacht van de werkgelegenheid in de sector.

2.2.3. Niveau 3

In tabel 7 zien we de instroom op niveau 3, voor zowel de bol als de bbl.

Tabel 7 Instroom over schooljaren op niveau 3 per sector en kwalificatie

Sector	Kwalificatie	Crebo	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	% mutatie tov vorig jaar	
b&u	Timmerkracht (bol)	93300	-	1	-	-		
	Timmerman (bol)	94930	-	6	14	11	-21	
	Allround timmerman nieuwbouw (bol)	94932	-	1	12	17	42	
	Metselaar Allround	22009	4	9	35	37	6	
	Metselaar Allround	10842	102	22	2	0	-100	
	Metselaar Allround Aan- en Verbouw	94823	35	51	72	29	-60	
	Metselaar Allround Herstel en Restauratie	94822	10	35	25	16	-36	
	Metselaar Allround Nieuwe Metseltechnieken	94821	12	63	45	13	-71	
	Timmerkracht Allround	22010	71	66	183	137	-25	
	Timmerkracht Allround	10141	473	130	13	3	-77	
	Timmerkracht Allround	93300	0	22	0	0		
	Timmerkracht Allround Bouw- en Werkplaats	93301	0	114	0	0		
	Timmerkracht Allround Bouw- en Werkplaats	94931	237	183	206	122	-41	
	Timmerkracht Allround Nieuwbouw	93302	0	334	0	0		
	Timmerkracht Allround Nieuwbouw	94932	579	432	726	459	-37	
	Timmerkracht Allround Restauratie	94933	19	56	67	42	-37	
	Timmerkracht Allround Restauratie	93303	0	19	0	0		
	Timmerkracht Allround Restauratie	10138	35	19	2	1	-50	
	Totaal b&u			1.577	1.563	1.402	887	-37
	ga	Betonboorder	94040	7	31	43	38	-12
Betonreparateur Allround		93941	0	18	0	15		
Betonstaalverwerker Allround Bouwplaats		93892	4	7	38	1	-97	
Betonstaalverwerker Allround Buigcentrale		93891	0	0	2	0	-100	
Betonstaalverwerker Allround Prefabricage		93893	3	3	10	1	-90	
Dakdekker Allround Bitumen en kunststof		93853	61	60	56	60	7	
Dakdekker Allround Leien		93855	0	1	0	0		
Dakdekker Allround Pannen		93851	5	6	0	0		
Dakdekker Allround Pannen/Leien		93855	0	0	3	11	267	

	Natuursteenbewerker Allround Productie	94801	3	5	3	5	67
	Steigerbouwer Allround	93830	0	0	0	21	
	Tegelzetter Allround	93920	14	16	22	15	-32
	Totaal ga		97	147	177	167	-6
infra	Machinist (bol)	93180	89	84	91	102	12
	Allround monteur mobiele werktuigen (SBW) (bol)	92152	18	19	24	31	29
	Mobiele Werktuigen 3 (bol)	92150	-	-	-	3	
	Balkman	93970	13	19	26	1	-96
	Betontimmerkracht Allround CB	10897	15	23	8	1	-88
	Betontimmerkracht Allround CB	93320	0	0	12	14	17
	Machinist	10833	0	3	0	0	
	Machinist Funderingswerk	91572	3	0	0	0	
	Machinist Grondverzet	10835	334	258	14	1	-93
	Machinist Grondverzet	93183	51	76	239	166	-31
	Machinist Hijswerk	10833	37	9	0	0	
	Machinist Hijswerk	93184	4	2	7	14	100
	Machinist Wegenbouw	10834	9	11	4	0	-100
	Machinist Wegenbouw	93186	2	21	19	2	-89
	Monteur Allround Gas/Water/Warmte	10453	65	59	25	2	-92
	Monteur Allround Mobiele Werktuigen	10452	45	23	4	0	-100
	Monteur Allround Mobiele Werktuigen	92152	0	5	21	17	-19
	Straatmaker Allround	10894	94	106	65	16	-75
	Straatmaker Allround	94010	2	4	15	24	60
	Vakman GWW Allround	91564	0	2	0	3	
	Vakman GWW Allround	93990	7	5	38	26	-32
	Vakman GWW Allround	10895	155	149	111	13	-88
	Waterbouwer Allround	10896	9	15	9	5	-44
	Waterbouwer Allround	94031	0	0	5	4	-20
	Totaal infra		952	893	737	445	-40
Totaal niveau 3			2.626	2.603	2.316	1.499	-35

Bron: Fundeon voor bbl en DUO voor bol

De infra daalt het hardst met 40 procent. De Allround Straatmaker verliest de helft aan instroom. We zien de instroom in de oude opleiding, crebocode 10894 bijna verdwijnen. Helaas zien we deze instroom niet terug bij de opleiding Allround Straatmaker gebaseerd op de kwalificatieprofielen, crebocode 94010.

De Allround vakman gww veroorzaakt de grootste daling, met bijna driekwart minder instroom. Uit de statistieken blijkt dat het cohort wat in schooljaar 2009 - 2010 is ingestroomd op niveau 2 (ruim 600) voor Vakman gww, in schooljaar 2011 - 2012 niet doorstroomt naar niveau 3 Allround vakman gww. Gezien de economische crisis die ook nog heerst in de infra is de kans groot dat deze uitstroom op niveau 2 momenteel geen baan vindt in de infra als Vakman gww. Ze stromen dus ook niet door naar een verwante opleiding op niveau 3. Te vrezen valt dat de sector een groot gedeelte van deze 600 deelnemers verliest.

Voor de b&u is de instroom met ruim een derde gedaald in schooljaar 2011 - 2012. De economische crisis duurt te lang voor de bedrijven om met het bestaande personeel en leerlingen te kunnen blijven draaien. In de Fundeon systemen zien we regionale verschillen: uitschieters vinden we onder andere in Gelderland: een daling van ruim 80 procent in de timmerkracht allround nieuwbouw. In 2010 - 2011 stroomden er nog 110 deelnemers in, in het schooljaar erna nog maar 21. Ook in Friesland daalt juist deze kwalificatie flink met tweederde naar nog maar 12 deelnemers instroom in schooljaar 2011-2012. In het zuiden van het land dezelfde beweging: Limburg -57, Noord-Brabant -53 en Zeeland -76 procent.

Utrecht en Drenthe lijken de enige provincies waar nieuw wordt gebouwd met een stijging in de instroom voor de timmerkracht allround nieuwbouw.

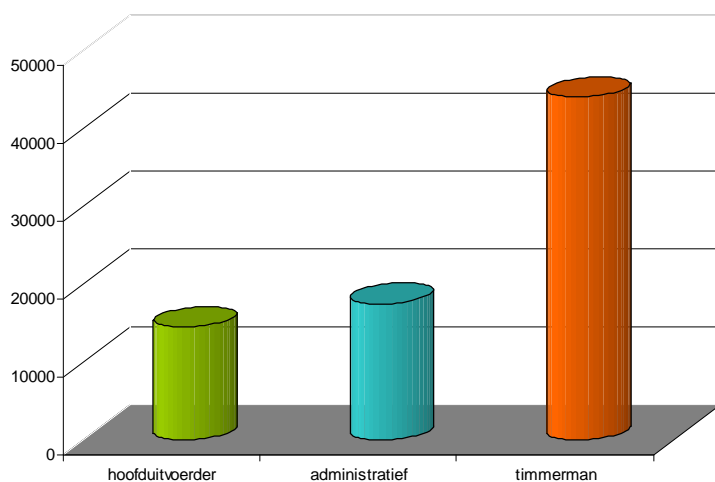
Voor wat betreft allround metselen is Noord-Brabant al jaren de provincie met de hoogste instroom. Hier daalt de instroom in het schooljaar 2011 - 2012 helaas met ruim de helft naar nu nog 25 deelnemers.

De instroom in de ga opleidingen op niveau 3 blijft redelijk stabiel.

2.2.4. Niveau 4

Niveau 4 is het niveau voor het leidinggevend en administratief personeel, oftewel de kader- en middenkaderfunctionaris in de bouw en infra. Ondanks de economische crisis blijft er werk voor opgeleide kader- en middenkaderfunctionarissen in de bouw. Eind 2011 staat de (hoofd)uitvoerder op de derde plaats als beroepsgroep onder de bouw cao met ruim 11.000. De werkvoorbereider staat op de zesde plaats met ruim 7.000.

Grafiek 6 Top-3 beroepen cao bouw

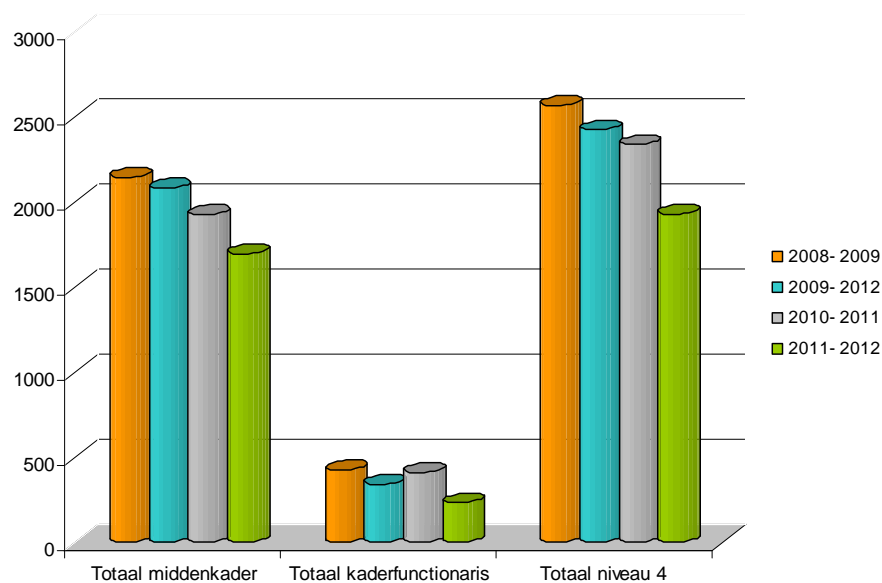

Bron: Cordares 2011-IV

Echter de instroom in de mbo opleidingen op niveau 4 daalt in schooljaar 2011 - 2012 met 17 procent. In de bbl daalt de instroom met bijna de helft (45 procent). Voor de bol daalt de instroom met 12 procent.

Deze verdeling zien we uiteraard ook terug in het onderscheid tussen middenkader (-12 procent) en kaderfunctionaris (-44 procent), zie grafiek 7.

Grafiek 7 Instroom niveau 4 per schooljaar

Bron: DUO

De deelnemers volgen de middenkaderopleiding voornamelijk in de bol variant en de kaderopleiding in de bbl. Dit is ook logisch aangezien de deelnemers van de kaderfunctionaris doorgaans allround vakmensen zijn die door willen groeien naar een leidinggevende positie. Deze deelnemers werken al en zijn een fulltime salaris gewend. Zij kiezen meestal voor de bbl: vier dagen werken en gemiddeld een dag per week theorie.

In de eerste helft van 2011 is volgens het UWV en UWV Werkbedrijf het aantal ww gerechtigden van het leidinggevend bouw personeel gedaald met bijna twintig procent. Helaas blijft het aantal vacatures ook dalen.

Grafiek 8 Ww gerechtigden vs. vacatures uitvoerder, middenkader- en kaderfunctionaris

Bron: UWV en UWV werkbedrijf

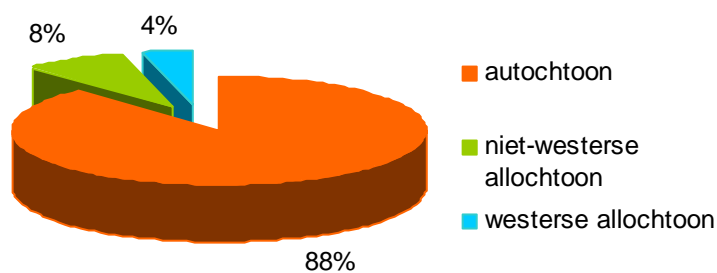
Er is dus minder vraag naar *nieuw* leidinggevend personeel, ondanks dat er wel werk voor ze is. De ambitieuze (allround) vakman wacht blijkbaar met het volgen van een kaderopleiding tot de vraag naar nieuw leidinggevend personeel weer aantrekt.

Sociale partners geven in 2012 aan dat zij een toename in de vraag naar Middenkaderfunctionarissen landmeetkunde en verkeer en stedenbouw verwachten.

2.3. Diversiteit in het mbo

In het middelbaar beroepsonderwijs volgen met name autochtone deelnemers een bouw en infra opleiding. In schooljaar 2011 – 2012 is 12 procent van de instroom allochtoon.

Grafiek 9 Instroom mbo bouw & infra naar etniciteit

Bron: DUO

Wanneer we analyseren naar leerweg zien we dat de groep allochtonen met name voor de bol kiest: in de bbl is maar zeven procent van de instroom allochtoon.

Van de instroom is een kleine twee procent een meisje. De meisjes kiezen voornamelijk voor de bol middenkaderopleiding. Minder dan 0,1 procent van de bbl instroom is een meisje. De meest omvangrijke leerweg in de bouwopleidingen spreekt blijkbaar meisjes niet aan.

3. Hoger beroepsonderwijs (hbo)

Voor het hoger beroepsonderwijs gebruiken we de instroomcijfers van de hbo-raad. Dit zijn aantallen met peildatum 1 oktober. In het hoger beroepsonderwijs zien we in de actuele aantallen studenten bouw en infra geen grote veranderingen:

Grafiek 10 Actuele hbo studenten bouw & infra

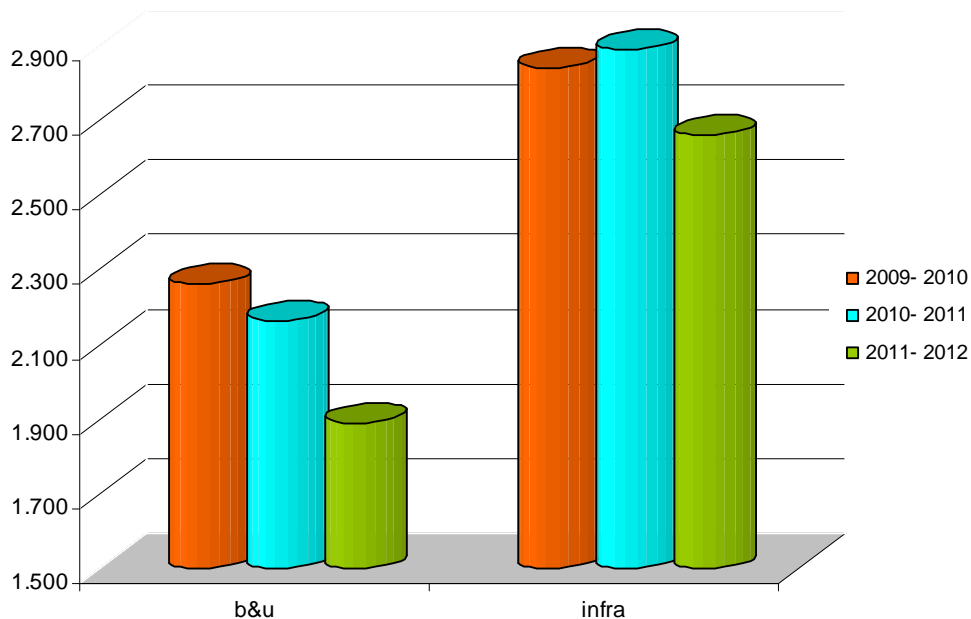
Bron: hbo-raad

Dankzij de hoge instroom in schooljaar 2008 – 2009 en 2009 – 2010 is het aantal actuele studenten in het afgelopen schooljaar nog erg hoog. Zeker in vergelijking met schooljaar 2006 – 2007.

3.1 Instroom in het hbo

Helaas vertekent grafiek 10 de werkelijkheid omtrent de instroom. Het aanhouden van de economische crisis en het slechte imago van de bouw en infra hebben ook gevolgen voor de instroom. Deze daalt ook in het hoger beroepsonderwijs, vooral in de b&u opleidingen met 13 procent. De instroom in de infra opleidingen daalt acht procent. Zie grafiek Instroom hbo studenten bouw & infra.

Grafiek 11 Instroom hbo studenten bouw & infra

Bron: hbo-raad

De bachelor Bouwmanagement en vastgoed daalt voor de b&u het hardst met ruim een derde. Er zijn in 2011 - 2012 nog maar 65 studenten ingestroomd. De bachelor Bouwkunde heeft de meeste b&u studenten en hier is de instroom ook gedaald, van 1.641 studenten in schooljaar 2010 - 2011 naar 1.466 studenten in schooljaar 2011 - 2012.

Voor de infra zijn werktuigbouwkunde en civiele techniek de grootste bachelor. Deze dalen met negen en vijf procent naar 1.422 en 633 studenten in schooljaar 2011 - 2012. Er is een groep kleine bachelors die stijgt in populariteit zoals climate & environment (33), geodesie (32), mobiliteit (68), netwerk infrastructuur design (82) en ocean technology (11).

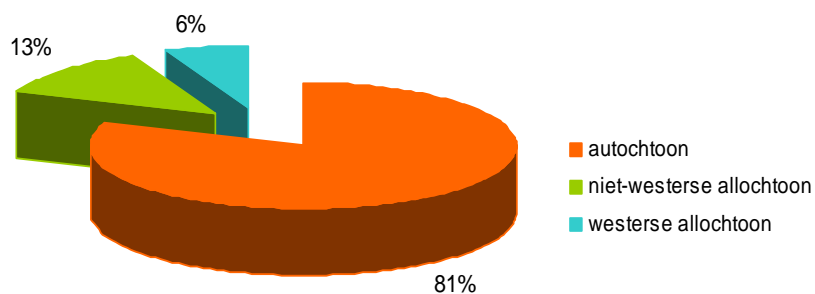
De associate degrees³ zijn in de b&u niet populair met een instroom van maar twee studenten in schooljaar 2011 – 2012 tegenover 38 studenten in de infra associate degrees.

³ Associate degree is een hbo-graad in Nederland in het kader van het bachelor-masterstelsel. De opleidingen sluiten aan bij de behoefte uit het bedrijfsleven aan personeel met een opleidingsniveau dat ligt tussen mbo niveau 4 en een hbo-bachelor.

3.2 Diversiteit in het hbo

De bouw en infra is van oudsher een conservatievere sector waar voornamelijk autochtone mannen werken. Van de instroom in de bouw en infra opleidingen in schooljaar 2011 – 2012 is 81 procent autochtoon. Dit tegenover 72 procent van alle hbo opleidingen samen. Van de 19 procent allochtonen die een bouw of infra hbo opleiding volgt, is twee derde deel niet-westers.

Grafiek 12 Instroom hbo studenten bouw & infra naar etniciteit, 2011 - 2012

Bron: hbo-raad

Wanneer we de opleidingen splitsen in bouw en infra, valt op dat er in verhouding meer allochtonen een bouwopleiding volgen dan een infra opleiding. Van de infra opleidingen is 15 procent van de instroom in schooljaar 2011 – 2012 allochtoon, tegenover 24 procent in de bouw opleidingen. Daarmee ligt de instroom van allochtone studenten nog wel lager dan het landelijk gemiddelde van 28 procent. Echter is het percentage niet-westerse allochtonen dat een bouwopleiding (17 procent) is gaan volgen hoger dan het percentage van alle hbo opleidingen samen (15 procent).

De verdeling naar sekse houdt het conservatieve imago van de bouw en infra in stand: maar 11 procent van de instroom in schooljaar 2011 – 2012 is vrouw. Dat is een procent minder dan het schooljaar ervoor. Het percentage vrouwen is landelijk 53 procent. De infra is wederom koploper met maar vijf procent vrouwen in de nieuwe instroom in schooljaar 2011 – 2012.

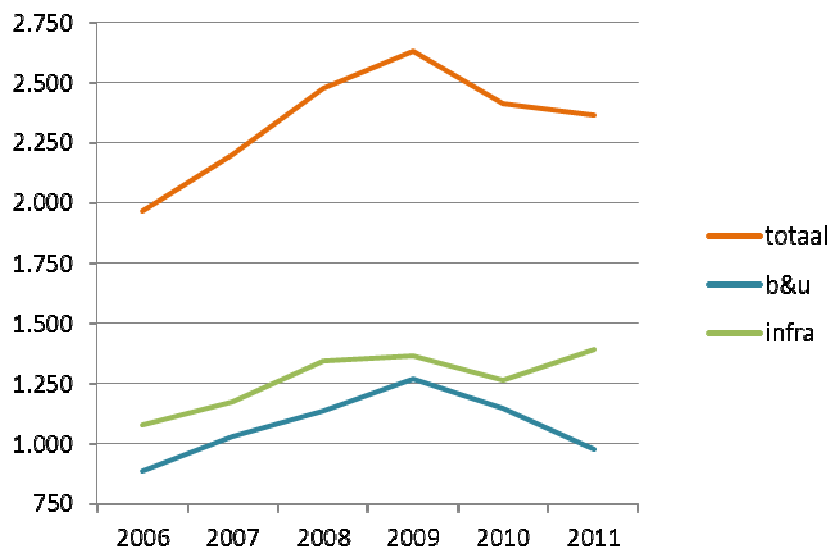
4. Wetenschappelijk onderwijs (wo)

Sinds 2012 publiceert DUO ook cijfers over het wo met peildatum 1 oktober op onderwijscijfers.nl. Wij selecteren hieruit de opleidingen voor de bouw en infra, zoals bouwkunde, civiele techniek, werktuigbouwkunde, geomatics, offshore engineering, architecture, urbanism and building sciences enzovoort. Hieronder vallen zowel de propedeuses, de bachelors als de masters. Wanneer een student in schooljaar 2010 – 2011 zijn propedeuse bouwkunde heeft gehaald en vervolgens in het schooljaar erop verder studeert voor zijn bachelor bouwkunde, zien we hem terug in de instroomcijfers bij bachelor bouwkunde voor schooljaar 2011-2012.

4.1 Instroom in het wo

De instroom voor de infra opleidingen in het wo is gestegen met tien procent in schooljaar 2011 – 2012. De stijging zien we terug in de klassieke opleidingen civiele techniek en werktuigbouwkunde. Kleinere opleidingen als geomatics, marine technology en offshore and dredging engineering dalen.

Grafiek 13 Instroom wo bouw & infra opleidingen

Bron: DUO

Vergeleken met schooljaar 2006 – 2007 is de instroom in de b&u nog hoog in schooljaar 2011 – 2012. De grootste opleidingen zijn bouwkunde en architecture, urbanism and building sciences. Toch is ook hier de instroom flink aan het dalen sinds de economische crisis.

4.2 Diversiteit in het wo

Van de instroom in een bouw of infra opleiding in schooljaar 2011 – 2012 is bijna een kwart vrouw. Ook in het wo kiezen relatief meer vrouwen voor een bouw opleiding dan voor een infra opleiding. Zo is 38 procent van de studenten Bouwkunde een vrouw en maar 17 procent van de studenten Civiele Techniek. Helaas zien we deze vrouwen bijna niet terug in functies in de bouwsector. We hebben geen gegevens over de etniciteit van de wo studenten.

Bronnenlijst

- Manifest 'Toekomst voor vmbo techniek', VNO-NCW, MKB-Nederland, Stichting platforms vmbo
- Beleidsbrief 'Op weg naar een toekomstbestendig vmbo', 29 april 2011, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Conjunctuurmetingen tweede kwartaal 2012 COEN per provincie, samenwerking tussen CBS, Kamer van Koophandel, EIB, MKB-Nederland en VNO-NCW, zie www.kvk.nl
- ING Economisch bureau, Kwartaalbericht bouw, tweede kwartaal 2012
- EIB, Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2012, Amsterdam, februari 2012
- HBO-raad <http://hbo-raad.nl/hbo-raad/feiten-en-cijfers>
- DUO kubusbestand, deelnemersaantallen
- Fundeon registratiesystemen

Afkortingen- en begrippenlijst

Vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Mbo	middelbaar beroepsonderwijs
Hbo	hoger beroepsonderwijs
Wo	wetenschappelijk onderwijs
Bbl	beroepsbegeleidende leerweg
Bol	beroepsopleidende leerweg
Associate Degree	een hbo-grad in Nederland in kader van het bachelor-masterstelsel. Het niveau zit tussen mbo niveau 4 en hbo bachelor in. De Associate Degree duurt ongeveer twee jaren.
Bachelor	een graad die aangeeft dat iemand succesvol een bacheloropleiding heeft voltooid aan een hogeschool ('professionele bachelor') of universiteit
Master	een een- of tweejarige (en in uitzonderlijke gevallen meer dan twee jaar durende) opleiding volgens de bachelor-masterstructuur (bama) en volgt na de academische bacheloropleiding
b&u	burgerlijke en utiliteitsbouw
ga	gespecialiseerde aannemerij
infra	voorheen grond-, water- en wegenbouw
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs, Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
EIB	Economisch Instituut voor de Bouw
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek

Fundeon

Fundeon is het kennis- en adviescentrum voor het opleiden en ontwikkelen van personeel in de bouw- en infrasector. Vanuit het centraal kantoor in Harderwijk en de drie regiokantoren werkt Fundeon aan vier kerntaken:

- > Afstemming onderwijs en bouwarbeidsmarkt
- > Promotie en bevordering instroom en behoud personeel
- > Advisering leerbedrijven en werknemers
- > Uitvoering subsidiebeleid

CENTRAAL KANTOOR

Postbus 440
3840 AK Harderwijk
T (0341) 499 499
E info@fundeon.nl

REGIO NOORDOOST

Postbus 30150
8003 CD Zwolle
T (038) 426 83 68
E noordoost@fundeon.nl

LOOPBAANTRAJECT BOUW & INFRA

Postbus 440
3840 AK Harderwijk
T (0341) 499 378
E info@loopbaantrajectbouw.nl

REGIO ZUID

Postbus 455
5700 AL Helmond
T (0492) 507 107
E zuid@fundeon.nl

REGIO WEST

Korenmolenlaan 1G
3447 GG Woerden
T (0348) 490 234
E west@fundeon.nl

EVC-CENTRA BOUW & INFRA

Postbus 440
3840 AK Harderwijk
T (0341) 499 211
E evc@fundeon.nl

